

Nr 1.

Ankom till riksdagens kansli den 8 februari 1916 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Närvarande vid ärendets slutliga behandling: herrar Petersson i Lidingsö villastad, Lindhagen, Söderbergh, Stårner, R. gberg, Alexanderson, greve Spens, von Sydow, Tisell, Permansson, Lindqvist i Stockholm, Pettersson i Bjälbo, Karlsson i Fjäl, Igel, Zelahn och Lindqvist i Kosta.

För den enligt 42 § 2 mom. riksdagsordningen lagutskottet åliggande granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning hava båda kamrarna till utskottet hänvisat justitieombudsmannens vid innevarande riksdag avgivna ämbetsberättelse utom vad angår däri gjorda framställningar angående ändrad lydelse av § 35 i förordningen den 21 mars 1862 om kommunalstyrelse på landet, angående fastställande av vissa avlöningsvillkor för justitieombudsmannen m. m., angående lönereglering för justitieombudsmansexpeditionens vaktbetjäning och angående tillfälligt anslag till bestridande av expenser vid justitieombudsmannens och tryckfrihetskommitténs expedition.

För ifrågavarande ändamål har utskottet från justitieombudsmansexpeditionen mottagit ej mindre de diariéer, vilka under år 1915 förts i nämnda expedition samt under justitieombudsmannens ämbetsresor, än även expeditionens registratur för berörda tid, varjämte på särskild begäran handlingarna rörande vissa av justitieombudsmannen handlagda ärenden hållits utskottet till handa.

Över den numera fullbordade granskningen av förenämnda handlingar får utskottet härmed avgiva utlåtande.

I ämbetsberättelsen erinrar justitieombudsmannen, att hans företrädare i ämbetet härads hövdingen m. m. Axel Reinhold Östergren den 18

maj 1915 blivit utsedd till Riksdagens militieombudsman samt att han själv samma dag utsetts att vara dess justitieombudsman. Vidare erinras, att Riksdagen med anledning av militieombudsmansämbetets tillkomst den 20 mars 1915 antagit ny instruktion för justitieombudsmannen, vilken instruktion, dagtecknad den 14 maj 1915, jämlikt anhållan av riksdagen blivit av Kungl. Maj:t till allmänhetens kännedom kungjord och under nr 132 införd i Svensk författningssamling för samma år.

Justitieombudsmannen anmäler, att han på grund av förfall med stöd av 25 § i nämnda instruktion påkallat sin av riksdagen utsedde suppleant och efterträdare hovrättsrådet m. m. Gustaf Appelberg. Av denna anledning har hovrättsrådet Appelberg förvaltat justitieombudsmansämbetet från och med den 10 juni till och med den 24 juli. I anseende till jäv för justitieombudsmannen hava under året två ärenden avgjorts av justitieombudsmannens suppleant, det ena av dåvarande suppleanten, byråchefen för lagärenden m. m. H. O. Falk och det andra av hovrättsrådet Appelberg.

Ämbetsberättelsen upptager härefter enligt vanlig ordning redogörelse för sådana mot ämbets- eller tjänstemän anställda åtal, som under den tid berättelsen avser blivit slutligen avgjorda eller åtminstone i någon instans prövade.

Justitieombudsmannen redogör vidare i berättelsen för tjugoen ärenden, som föranlett annan åtgärd än åtal, och gör i samband härmed vissa uttalanden, till vilka utskottet nedan återkommer, rörande omfattningen av justitieombudsmannens ämbetsbefogenhet och om tillämpningen av den för honom gällande instruktion.

Därefter omförmälas av justitieombudsmannen nedannämnda dagar år 1915 till Kungl. Maj:t avgivna framställningar och utlåtanden, nämligen den 5 februari framställning angående förbud för ämbets- och tjänstemän i patent- och registreringsverket samt eventuellt för andra befattningshavare att mot betalning åtaga sig enskilda uppdrag inom området för deras tjänsteverksamhet; den 30 mars framställning angående tullbehandlingsattesters offentlighet; den 29 september och den 25 november utlåtanden rörande ett i justitiedepartementet utarbetat förslag till kungörelse angående fångförteckningar och rapporter från fängelserna och tvångsarbetsanstalterna i riket ävensom framställning angående insändande av vissa balansförteckningar från länsstyrelserna över de till urbota bestraffning dömda, icke häktade personer; den 15 november framställning angående sammanslagningen av tingslagen i Västra Hälsinglands domsaga; samt den 31 december framställningar angående sammanslagning av tingslag i Norra Roslags domsaga m. m.; angående meddelanden av särskilda bestämmel-

ser rörande hemliga handlingars förvarande hos civila myndigheter m. m.; angående revision av bestämmelserna om avgifter för registrering i handels- och föreningsregistren; angående meddelande av ändrade bestämmelser vid utfärdande av exportförbud; angående val av nämndemän för de under landsrätt lydande städer; ävensom angående skogsvårdsstyrelsens befogenhet att bevilja anslag till skogsvårdsåtgärder å skyddsskogsområde.

I fortsättningen redogör justitieombudsmannen för utgången av de före år 1915 hos Kungl. Maj:t gjorda framställningar, som under samma år slutligen avgjorts, nämligen rörande ändrad lydelse av 3 § i förordningen angående expeditionslösen; ifrågasatt tillägg till gällande bestämmelser om anteckning i röstlängd för kyrkostämma om dem, vilka rösträtt ej tillkommer; ändrad lydelse av 1 § i förordningen om tioårig preskription och om årsstämming; ändrade bestämmelser om insändande till hovrätt av underrätts renoverade dombok; ändrad lydelse av 2 § i förordningen angående särskilda protokoll över lagfarter, inteckningar och andra ärenden; angående likformighet i tillämpningen av villkoren för rysk undersåtes upptagande till svensk medborgare; lagstiftningen om äktenskaps ingående och upplösning; ändring av 30 kap. rättegångsbalken för vinnande av snabbare rättsskipning i högsta domstolen; återbekommande av erlagd revisionsskilling; förflyttning av hovrätten över Skåne och Blekinge; förening av tingslag i vissa domsagor samt ökat antal ting eller tingsmanträden i vissa domsagor.

I berättelsen ingår en av justitieombudsmannen avgiven särskild framställning till riksdagen om ändrad lydelse av 5 § i lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring; och kommer utskottet att häröver under riksdagens lopp avgiva särskilt utlåtande.

Enligt vad i berättelsen omförmäles hava justitieombudsmannens ämbetsresor under år 1915 omfattat Jämtlands och Värmlands län. Under dessa resor har inspektion skett hos Konungens befallningshavande i nämnda två län, domkapitlet i Karlstad, samtliga rådhusrätter och härads-hövdingar inom dessa län med undantag av domhavanden i Härjedalens domsaga, gränsetullrätterna i Jämtlands län, stadsstyrelsen i Arvika, lantmäterikontoren i båda länen, straffängelset i Karlstad samt krono-, stads- och häradshäkten. Krigsrätternas vid Jämtlands fältjägarregemente och Norrlands artilleriregemente protokoll hava även varit föremål för granskning, och har behörig uppmärksamhet ägnats jämväl åt domstolarnas arkiv.

I avseende å vad under resorna förekommit hänvisar justitieombudsmannen till de av honom förda diariéer och protokoll, varjämte i berättelsen särskilt redogöres för vissa därvid gjorda anmärkningar.

Över de under år 1915 handlagda klagomål och anställda åtal meddelas i ämbetsberättelsen följande översikt:

Vid 1915 års början voro av förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning härstädes 42

Antalet härstädes diarförda ärenden under år 1915 — däri inbegripna 25 av tryckfrihetskommitterade handlagda ärenden — har uppgått till 603, därav inkomna klagomål till ett antal av 291

samt på grund av anmärkningar, gjorda vid granskning av fängförteckningar eller vid ämbetsresa, eller på annat sätt anhängiggjorda ärenden mot ämbets- eller tjänstemän till ett antal av 204

Summa 537

Av dessa ärenden hava, såsom återkallade, avskrivits..... 4
till annan myndighet överlämnats..... 7
på grund därav, att klaganden erhållit gottgörelse eller eljest rättelse vunnits, avskrivits 5

efter vederbörandes hörande, med eller utan erinran, avskrivits... 253

» annorledes verkställd utredning eller utan åtgärd avskrivits 144

till åtal hänvisats 14

föranlett framställning till Kungl. Maj:t 7

vid årets slut varit vilande i avbidan på förklaring eller påminnelser 66

av annan anledning vilande..... 13

på prövning beroende 24

Summa 537

Under år 1915 har, såsom av ovanstående redogörelse framgår, i 14 ärenden beslutits anställande av åtal mot ämbets- och tjänstemän, nämligen:

på grund av förd klagan 11

av annan anledning 3

Summa 14

Berättelsen upptager meddelande därom, att sedan början av senaste lagtima riksmöte någon förklaring av lag, i den ordning 19 § regeringsformen bestämmer, icke blivit av Kungl. Maj:t meddelad.

I bilagor, som vidfogats berättelsen, meddelas förteckningar dels över de av 1915 års lagtima riksdag till Kungl. Maj:t avlätna skrivelser jämte anteckningar om de åtgärder, som under nämnda år vidtagits i anledning

av samma skrivelser, *dels* över sådana i nyssberörda förteckning upptagna ärenden, som vid utgången av år 1915 i sin helhet eller till någon del icke hos Kungl. Maj:t förevarit till slutligt avgörande, *dels* över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från riksdagen före år 1915 men vid samma års början varit i sin helhet eller till någon del oavgjorda, jämte uppgifter om den behandling, dessa ärenden undergått under år 1915, *dels ock* över ärenden, som hos Kungl. Maj:t anhängiggjorts genom skrivelser från justitieombudsmannen före år 1915, men vid samma års slut ännu voro i sin helhet eller till någon del på Kungl. Maj:ts prövning beroende, jämte uppgifter om den behandling, dessa ärenden hittills undergått.

Såsom ytterligare bilaga har vid berättelsen fogats lagkommitténs betänkande av år 1815 angående domstolarnes organisation.

Såsom ovan omnämnts har justitieombudsmannen i likhet med åtskilliga företrädare i ämbetet funnit sig böra i sin berättelse (pag. 188 och följande) redogöra för sin uppfattning om sin tillsynsbefogenhet i vissa punkter ävensom för vissa principer, som han vid tillämpningen av sin instruktion ansett sig böra följa. I ett fall, nämligen i fråga om befogenhet för justitieombudsmannen att utöva tillsyn över det sätt, varpå ordförande i valnämnd och i pensionsnämnd, pensionsstyrelsens ombud i orterna ävensom rättens ombudsman i konkurs uppfylla sina befattningsplikter, har justitieombudsmannen förklarat sig anse ämbetets innehavare böra för framtiden förfara i enlighet med den av justitieombudsmannen nu i ämnet uttalade uppfattning, därest icke från lagutskottets eller riksdagens sida erinran bleve framställd mot nämnda uttalande. I anledning härav, och då det i förekommande fall lär tillkomma domstol att avgöra, huruvida nämnda befattningshavares ställning är av den art att justitieombudsmannen äger mot dem ingripa, har utskottet velat uttala, att utskottet ej ansett sig böra taga ståndpunkt till det ifrågavarande tolkningsspörsmålet samt följaktligen icke funnit justitieombudsmannens ifrågavarande uttalande föranleda vidare yttrande.

Å pag. 193 i berättelsen berör justitieombudsmannen frågan om tillämpningen av 3 § i den för honom gällande instruktion. Inom utskottet har uppmärksamheten fästats å ett uttalande, som ombudsmannen i detta sammanhang gjort rörande vissa såsom nödvändiga betecknade betingelser för att ett enligt ombudsmannens mening förelupet ämbetsfel kunde från hans sida lämnas utan beivran genom åtal. Det har anmärkts, att av nämnda uttalande att döma ombudsmannen syntes menat sig böra i skärpande riktning frånträda den praxis, hans företrädare i

förevarande avseende pläгат iakttaga, och vilken det likvisst varit syftemålet med stadgandet i nämnda § att lagfästa. Då utskottet emellertid vid granskning av de ärenden, för vilka i berättelsen redogjorts och vari åtal ej ägt rum, icke kunnat finna annat än att den tidigare praxis blivit i justitieombudsmannens ämbetsutövning följd, anser sig utskottet böra lämna ifrågavarande uttalande utan vidare erinran.

I övrigt har granskningen icke givit anledning till någon erinran, och har vid densamma någon anledning till anmärkning icke förekommit, vilket utskottet härmed för riksdagen

anmäler.

Stockholm den 8 februari 1916.

På lagutskottets vägnar:

ALBERT PETERSSON.

Reservationer:

a) av greve *Spens* och herr *von Sydow*, som i anledning av justitieombudsmannens uttalande i ämbetsberättelsen (sid. 188 och följande) angående omfattningen av hans ämbetsbefogenhet, yttrat:

Utan att vilja söka lösa frågan, huruvida ordförandena i val- och pensionsnämnder samt pensionsstyrelsens ombud äro sådana befattningshavare, som lagligen äro underkastade justitieombudsmannens kontroll och åtalsmyndighet — en fråga, vilken onekligen, på sätt utskottet angiver, det tillkommer domstolarne att avgöra —, anse vi oss böra uttala, att ur det allmännas synpunkt skäl tala för att icke ställa dessa funktionärer under samma uppsikt, som är på sin plats ifråga om avlönade ämbets- och tjänstemän. Det är känt, att redan nu på många orter det är förenat med stora svårigheter att finna lämpliga personer, som vilja åtaga sig dessa arbetssamma och i regel oavlönade uppdrag, och det kan befaras, att om dessa befattningshavare bliva utsatta för angivelser hos justitieombudsmannen, vilka sedermera publiceras i pressen, det flerstädes blir omöjligt att få befattningarna på ett tillfredsställande sätt besatta. I den mån det sociala lagstiftningsarbetet skrider framåt, blir det nödvändigt, att staten i allt större grad för detsamma anlitar frivilliga krafter, och det kan då synas oklokt att vidtaga åtgärder, som kunna verka hämmande på dessa krafter.

b) av herr *Lindqvist* i Stockholm med vilken herr *Lindqvist* i Kosta förenat sig, i följande yttrande:

Då justitieombudsmannen i sin förevarande ämbetsberättelse å sid. 193 meddelar, att han, vid tillämpningen av 3 § i gällande instruktion, handlat enligt den principen, varemot utskottet riktar sitt yttrande, och då utskottet vid granskningen av diariet och berättelse över justitieombudsmannens ämbetsverksamhet ej funnit skäl till någon som helst erinran, samt då jag vidare anser, att utskottet har att granska och bedöma justitieombudsmannens handlande i hans ämbetsverksamhet, men däremot ej bör ingå i bedömande eller bemötande av hans principiella uttalanden, anser jag, att utskottet ej bort avgiva något yttrande i denna punkt.

c) av herr *Lindhagen* som yttrat:

»1:o. Beträffande det i berättelsen pag. 85 och följande om nämnda åtalet får jag anföra följande:

Demokratien är ännu en ytlig, formel företeelse utan verkligt demokratiskt innehåll. Allestädes bestå människorna av styrande och styrda, ledda väsentligen, de förra av maktinstinkter och de senare av slavsinne. Individernas andliga befrielse samt funktionarismens omvandling till ett intelligent och behjärtat verktyg i mänsklighetens tjänst är framtidens största samhällsuppgift. Låtom oss nu till en början samla verklighetsbilder till belysande av denna viktiga angelägenhet.

*

Sedan riksdagens andra kammare år 1914 blivit upplöst för att bereda valmännen tillfälle att göra gällande sin uppfattning i militärfrågan, var det väl meningen att detta tillfälle också skulle i möjligaste mån tillförsäkras dem både från partiorganisationernas och myndigheternas sida.

För ändamålet hade Stockholms läns socialdemokratiska partidistrikt till söndagen den 9 augusti 1914 anordnat valmöten inom Södertörn, nämligen vid Vendelsö i Österhanninge socken, Skogsekeby i Västerhanninge socken, kyrkoby i Ösmo socken och kyrkoby i Sorunda socken. Mötet i Ösmo måste inställas därför att valaffischerna, ehuru inlämnade för postbefordran, spårlöst försvunno under densamma. De övriga mötena skulle däremot äga rum och begåvo sig därför de annonserade talarna, ortens riksdagsman kommunalordföranden G. W. Källman i Sundbyberg och borgmästaren C. Lindhagen på färd till mötesplatserna.

Vid ankomsten till Vendelsö anträffades några mobiliserade menige, som ställts på post mitt över vägen och hindrade tillträde till den ett

stycke på andra sidan belägna mötesplatsen. Källman, som kom först, avfordrades passersedel för att få fortsätta på vägen, men då han upplyste om sitt namn och ärende, meddelade bevakningsmännen, att de hade order från befälhavaren att föra Källman och Lindhagen inför honom. Källman vägrade att taga hänsyn till denna order, och efter någon enskild överläggning läto vaktposterna därvid bero.

Emellertid samlade sig en del folk på den sidan om vaktkedjan, däri- från talarna kommo, och på en enskild mark, som med ägarens tillstånd i stället omedelbart uppläts till mötesplats. Källman började där att tala om situationen. Just då han i hovsamma ord yttrade sig om betydelsen av enighet och vikten av att stödja regeringen, tillstädeskom plötsligt länsmannen i orten, prydd med högerpartiets märke försvarsknappen i knapphålet. Uti nervös ton uppläste han ett telegrafiskt samma dag meddelat vitesförbud från länsstyrelsen mot valmötets hållande. Det var då ej något annat att göra än att inställa mötet. Publiken började höja leverop för talarna samt trängde sig ut på landsvägen, där läns- mannen fortfarande ganska nervös tillsade dem att skingra sig. Lind- hagen understödde länsmannen i hans uppmaning samt räckte honom därefter handen till avsked.

Färden ställdes därefter i bilar till nästa mötesplats vid Skogsekeby, dit länsmannen åtföljd av en godsägare i trakten anlände först. Då talarne se- nare inträffade därstädes meddelade länsmannen, som nu borttagit försvars- knappen, att förbudet gällde även denna plats. Han samspråkade därefter lugnt och älskvärt med talarna. Under detta anlände i sporrsträck en kavalleriavdelning, säkerligen det enda kavallerianfall mot en fiende, som hitintills förunnats det svenska värnpliktiga uppbådet under världskriget. Den befälhavande officeren frågade genast efter Lindhagen samt meddelade i sin ordning denne, att det ej var tillåtet hålla folkförsamlingar enligt ma- jorens order. Ryttrartruppen satte sedan av och tog posto i närheten av talarna under uppmärksamt bevakande av situationen. Lindhagen och offi- ceren underhöll sig sedan en stund med varandra och har överbefäl- havaren i ärendet inrapporterat att detta samtal varit »gemytligt». Emel- lertid underrättade Lindhagen officeren att vad som tilldragit sig måste beivras i riksdagen och hos justitieombudsmannen.

En interpellation av saken framställdes härefter i andra kammaren av de båda talarna till statsministern. Andra kammaren biföll interpellation- en, men statsministern besvarade aldrig densamma.

En angivelse från talarna till justitieombudsmannen hade däremot bättre effekt. Åtal anställdes av denne emot landshövding Sahlin och lands- sekreteraren Fröman. Svea hovrätt beslöt dock i utslag den 20 juni 1915 enhälligt att ogilla den i målet förda talan.

Den justitieombudsman, som sedan tillträtt ämbetet, fullföljde talan till högsta domstolen, vilken dock i utslag den 17 november 1915 enhälligt ej fann skäl att göra ändring i hovrättens utslag.

Uti justitieombudsmannens diarium har ärendet härefter avförts såsom avslutat.

Redan den 7 augusti 1914 sedan mötena affischerats hade länsstyrelsen på framställning från militärbefälet förbjudit hållande av föredrag den 9 i samma månad å allmänna vägarna inom Österhanninge och Västerhanninge socknar. Den 9 augusti utsträckte länsstyrelsen genom sitt ovan nämnda beslut på befälets nattliga telefonbegäran sagda dag förbudet så att det ej blev tillåtet att inom förläggningssort för trupper i nämnda socknar och i närheten av sådan ort hålla föredrag eller möte.

Till stöd för sin befogenhet åberopade befallningshavande 10 § landshövdinginstruktionen, vilket tillerkänner länsstyrelsen rättighet att för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet vidtaga erforderliga åtgärder. Häremot anfördes att genom åtgärden länsstyrelsen själv i stället åstadkommit oordning och även handlat emot grundlags skydd mot mötesfrihet och även betänkligt tangerat till och med 112 § regeringsformen, enligt vilken icke någon ämbets- eller tjänsteman får med sin ämbetsledighet obehörigen verka uti riksdagsmannavalen vid äventyr av avsättning.

Från militärbefälet erinrades att det var dess plikt tillse att icke utomstående finge inblick i truppernas ställning som borde hemlighållas. Det har också i rättegången till stöd för militärmyndigheternas och länsstyrelsens åtgöranden åberopats en hemlig handling, vilket väl knappast kan sägas få lagligen äga rum.

Denna hemliga handling har nu varit tillgänglig för lagutskottet och, ehuru enligt min uppfattning dess innehåll icke alls är av beskaffenhet att åtminstone i det väsentliga böra hemlighållas, känner jag mig dock förhindrad att här meddela annat än att det huvudsakligen utgöres av ett kungl. cirkulär angående vad befallningshavande och dem underlydande myndigheter hava att i krig eller krigsfara i vissa avseenden iakttaga. Den innebär i någon mån en förmildrande omständighet för länsstyrelsen så till vida att cirkuläret inbjuder myndigheterna att förfara med den största stränghet, ehuru det naturligtvis ej alls ger eller kan giva tillstånd till ett sådant förfarande som här ägt rum. Å andra sidan är det en försvärande omständighet för länsstyrelsen att den, såsom justitieombudsmannen också erinrat, icke på något sätt undersökt den sakliga innebörden i militärbefälets summariska begäran eller vidtagit någon åtgärd för att förlika samtidigt de båda intressena.

Såsom även justitieombudsmannen betonat har något rimligt skäl för att utvidga länsstyrelsens befogenhet enligt landshövdinginstruktionen in på de av grundlagar och allmän lag fridlysta rättsområdena icke förekommit och kan icke heller lagligen förekomma. Det vanliga civila om-dömet fattar med god vilja för övrigt att de militära farhågorna, förmenta eller verkliga, icke hade något som helst förnuftigt sakligt innehåll såsom även justitieombudsmannen tämligen tydligt framhåller.

Det har förr i tiderna ansetts vara en angelägenhet, som åtminstone inom Andra kammaren framstått såsom utomordentligt viktig, nämligen att bevara medborgarnas konstitutionella friheter gentemot ämbetsmannagodtycke. I all synnerhet bör valfriheten vid riksdagsmannaval omhägnas och det förefaller som om en särskild uppfordran härtill bort förnimmas av myndigheterna just vid detta tillfälle, då riksdagen upplöstes för att nya val i en viktig angelägenhet skulle äga rum.

Det är under sådana förhållanden synnerligen nedslående och uppseendeväckande enligt min uppfattning, att även domstolarna nu slagit vakt om en sådan laglöshet. Hovrättens utslag i vilket högsta domstolen gjort någon ändring har följande lydelse: *Enär med avseende å de vid ifrågasvarande tidpunkt i följd av utbrutet krig mellan främmande makter rådande förhållanden och den hos Konungens befallningshavande av vederbörande militärbefäl gjorda framställning Sahlin och Fröberg icke genom utfärdande av omförmälda resolution gjort sig skyldiga till ämbetsfel, prövade hovrätten lagligt ogilla den av advokatfiskalen i målet förda talan.*

Detta utslag är en kapitulation inför den civila och militära maktfullkomligheten och innefattar såsom sådan ett farligt prejudikat ägnat att stödja militarismens utsvävningar och uppmuntra benägenheter till övergrepp. Det är dessutom upplösande därför att det icke är grundat på lag utan på godtycke samt utgör ett bevis på att i politiska mål kunna de medborgerliga rättigheterna icke påräkna något skydd av landets domstolsväsende.

Under sådana förhållanden har jag den anmärkningen att framställa mot justitieombudsmannens ämbetsförvaltning att han icke sin plikt likmätigt beivrat en sådan vådlig försummelse genom anställande av vederbörligt åtal mot de domare som dömt i målet nämligen: i *Svea hovrätt*, presidenten Afzelius, hovrättsråden Wästfeldt, von Oelreich och Grönwall samt extra ordinarie assessorn Kellberg, och i *Högsta domstolen* justitieråden Lindbäck, Quensel, Silfverstolpe, Thomasson, Svedelius, Leijonhufvud och Almén.

Väl förstår jag den vanskliga ställning justitieombudsmannen intager. Såsom jag i motion vid 1914 års riksdag närmare utvecklat är hans befattning icke omgärdad med sådana garantier, att den kan bliva av någon effektivitet i viktigare händelser. Ett åtal i förevarande fall skulle

säkerligen äventyra hans återval i riksdagen från vissa elektorers sida. Hans uppgift att beivra ämbetsmäns övergrepp blir ock i betydelsefulla avgöranden förklarad därigenom, att det just är ämbetsmannakåren själv som genom sina representanter i domstolarna fäller det slutliga utslaget under omedvetet inflytande av de politiska föreställningssätt och sympatier som i allmänhet äro rådande bland högre befattningshavare.

För egen del vill jag tillägga att personligen har jag icke haft någon olägenhet av det inträffade utan tvärtom har det givit mig en ny rik erfarenhet. Men såsom vald representant i riksdagen för det svenska folket är det min oavvisliga skyldighet, sådan jag uppfattat den, att i vad på mig ankommer orubbligt hålla på grundlagens helgd och de medborgerliga rättigheterna.

2:o. I det fall varom lagutskottet yttrar sig i mitten på sidan 5 (sid. 188 o. f. i berättelsen) har jag ansett att lagutskottet bort uttala, att justitieombudsmannen så vitt utskottet för sin del kunnat finna haft goda skäl för sin uppfattning.

Uti avgörandet av de i utskottets utlåtande näst därefter omförmälda ärendet (sid. 193 i berättelsen) har jag icke deltagit.»
